

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет іноземних мов

Кафедра англійської філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теоретична граматики

Освітня програма «Англійська мова і література»

Спеціальність 035 Філологія
035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська
Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “30” серпня 2019 р.

м. Івано-Франківськ – 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності та результати навчання
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Теоретична граматики
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Викладач (-і)	Бистров Яків Володимирович
Контактний телефон викладача	0677046841
E-mail викладача	yakiv.bystrov@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	лекції, практичні заняття
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	понеділок 13.30
2. Анотація до курсу	
<p>Курс теоретичної граматики має на меті забезпечити студентів знаннями про граматичну систему мови в єдності та взаємодії її структурного, семантичного і комунікативного аспектів. Завдання курсу – сформулювати у студентів системно-наукове поняття про граматичну будову англійської мови в аспекті її структури і функціонування; розкрити проблемний характер основних питань граматичної теорії англійської мови.</p> <p>Зміст дисципліни охоплює основні концепції і граматичні теорії сучасної англійської мови, специфіку фахової термінології, методи дослідження граматичних явищ англійської мови. Предметом вивчення є граматична будова як основа системності у мові, морфологічна структура слова, граматичні класи слів, критерії виділення частин мови, класифікації частин мови, іменник та його граматичні категорії, проблема роду в англійській мові, проблема артикля, прикметник та його граматичні категорії, граматичне значення дієслова, семантико-граматичні групи дієслів, граматичні категорії дієслова, граматичні категорії та синтаксичні функції інфінітива і герундія, дієприкметник теперішнього часу, дієприкметник минулого часу, предикативна лінія простого речення, класифікація речень, елементарне речення, конститuentний аналіз речення, будова складносурядних і складнопідрядних речень, комунікативний аналіз речення.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Формування у здобувача вищої освіти системно-наукового поняття про граматичну будову англійської мови в аспекті її структури і функціонування для подальшого викладання англійської мови і проведення наукових досліджень</p>	
4. Компетентності та результати навчання	
<p>4.1. Загальні компетентності</p> <ul style="list-style-type: none"> • Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями. • Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. • Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. • Здатність працювати в команді та автономно. • Здатність спілкуватися англійською мовою. • Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. • Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. • Усвідомлення принципів академічної доброчесності. <p>4.2. Фахові компетентності</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ. • Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теоретичної граматики англійської мови у викладанні англійської мови у закладах загальної середньої освіти. • Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією з теоретичної граматики англійської мови. • Володіння знаннями про основні теоретичні положення про граматичну будову англійської мови з урахуванням досягнень сучасних лінгвістичних досліджень у галузі морфології, 	

семантичного, комунікативного синтаксису.

- Здатність опанувати проблемний характер основних питань граматичної теорії англійської мови, які пов'язані з граматичним значенням і категоріями частин мови, синтаксичним аналізом граматичних одиниць англійської мови.

4.3. Результати навчання

- Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.
- Використовувати набуті теоретичні знання з теоретичної граматики англійської мови в практичному курсі англійської мови та у подальшому викладанні англійської мови у закладах загальної середньої освіти.
- Організувати процес свого навчання й самоосвіти.
- Самостійно аналізувати наукову інформацію про граматичні дослідження з метою підвищення лінгвістичної ерудиції.
- Розуміти граматичні факти і явища та підходи до їх аналізу із застосуванням лінгвістичних методів (дистрибутивного, опозиційно-категоріального аналізу тощо).
- Знати й розуміти основні поняття граматики, граматичні теорії та концепції, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.
- Розрізнити й аналізувати частини мови, визначити їх граматичне значення та здійснювати морфологічний аналіз слова, синтаксичний аналіз словосполучення та речення англійської мови.
- Розрізнити й аналізувати синтаксичні одиниці: словосполучення, речення, текст, проблеми їх класифікації, семантики, прагматики тощо.
- Дотримуватися правил академічної доброчесності.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
практичні	10
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
7	035 Філологія	4	Н

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Літера- тура	Завдання, год	Вага оцін ки	Термін виконання
Тема 1. Ввідна лекція. Граматики як розділ мовознавства. Граматична будова як основа системності у мові. Основні розділи граматики. Морфологічна структура слова. Парадигматичні і синтагматичні відношення у граматиці. Граматичне	лекція, практичне заняття	1, 2, 3, 6, 7, 8, 9	опрацювання відповідних джерел перегляд презентації 2 год (лекції), 2 год (практ.), 5 год (сам. роб.) Проблемні завдання: 1. Розмежуйте	5	вересень

значення. Граматична категорія.			прескриптивну і дескриптивну лінгвістику. 2. Розкрийте характерні особливості аналітичних мов.		
Тема 2. Граматичні класи слів. Критерії виокремлення частин мови. Класифікації частин мови (Г.Світ, лексичні слова і слова-функції Е. Мороховської, синтаксичні фрейми Ч.Фріза, когнітивно-дискурсивний клас О.Кубрякової та ін.). Теорія граматичного поля.	лекція, практичне заняття	1, 2, 3, 18, 19	опрацювання відповідних джерел перегляд презентації 2 год (лекції), 1 год (практ.), 5 год (сам. роб.) Проблемні завдання: 1. Прокоментуйте критерії виокремлення частин мови. 2. Які особливості переходу однієї частини в іншу? 3. Граматичні особливості службових слів.	5	вересень
Тема 3. Іменник. Класифікація іменників. Категорія числа. Категорія відмінка. Проблема роду в англійській мові. Прикметник. Граматичне значення прикметника. Семантико-граматичні підкласи прикметників. Синтаксичні функції прикметника. Займенник. Числівник. Граматичні категорії займенника і числівника. Службові частини мови. Основні функції.	лекція, практичне заняття	1, 2, 3, 5, 9, 21, 22, 23	опрацювання відповідних джерел 2 год (лекції), 1 год (практ.), 5 год (сам. роб.) Проблемні завдання: 1. Проблема розмежування абстрактних і незлічуваних іменників. 2. Проблема артикля. 3. Класифікації службових частин мови	5	жовтень
Тема 4. Дієслово. Граматичне значення дієслова. Семантико-граматичні групи дієслів. Граматичні категорії дієслова (особа, число, вид, час, спосіб).	лекція, практичне заняття	1, 2, 3, 4, 5, 9, 21, 22, 23	опрацювання відповідних джерел 2 год (лекції), 1 год (практ.), 5 год (сам. роб.) Проблемні	5	жовтень

			завдання: 1. Проблема форми майбутнього часу. 2. Проблема перфекту. 3. Проблема омонімії часових форм граматичних форм способу дієслова.		
Тема 5. Безособові форми дієслова. Інфінітив (граматичні категорії, синтаксичні функції). Граматичні категорії та синтаксичні функції герундія. Дієприкметник теперішнього часу. Дієприкметник минулого часу.	лекція, практичне заняття	1, 2, 3, 5, 21, 22, 23	опрацювання відповідних джерел 2 год (лекції), 2 год (практ.), 5 год (сам. роб.) практичні завдання на визначення синтаксичних функцій безособових форм Проблемні завдання: 1. Проблема розмежування інфінітива і дієприкметника теперішнього часу. 2. Проблема розмежування інфінітива і герундія.	5	жовтень
Тема 6. Синтаксис. Основні синтаксичні одиниці. Словосполучення і речення. Словосполучення як номінативна одиниця. Класифікація словосполучень.	самостійна робота	1, 2, 3, 5, 9, 21, 22, 23	опрацювання відповідних джерел 2 год (лекції), 5 год (самост.роб.) Проблемні завдання: 1. Проблема номінативності словосполучення. 2. Особливості кумулятивних сполучень.	10	грудень
Тема 7. Просте речення. Поняття предикативної лінії простого речення. Класифікація простих	лекція, практичне заняття	1, 2, 3, 5, 9, 15, 16, 21, 22, 23	опрацювання відповідних джерел 2 год (лекції), 1	5	листопад

речень. Поняття елементарного речення. Засоби розширення елементарного речення за Г.Почепцовим.			год (практ.), 5 год (сам. роб.) морфолого-синтаксичний аналіз речень Проблемні завдання: 1. Визначення категорії модальності. 2. Моделі елементарних речень в теорії граматики.		
Тема 8. Конституентний аналіз речення. Частини речення (головні та другорядні). Визначення і класифікації.	лекція, практичне заняття	1, 2, 3, 5, 9, 15, 21, 22, 23	опрацювання відповідних джерел 2 год (лекції), 1 год (практ.), 5 год (сам. роб.) морфолого-синтаксичний аналіз речень Проблемні завдання: 1. Проблема визначення частин речення. 2. Проблема визначення структурного підмета.	5	листопад
Тема 9. Складне речення. Класифікація речень. Будова складносурядних речень. Будова складнопідрядних речень.	лекція, практичне заняття	1, 2, 3, 5, 9, 21, 22, 23	опрацювання відповідних джерел 4 год (лекції), 2 год (практ.), 5 год (сам. роб.) морфолого-синтаксичний аналіз речень Проблемні завдання: 1. Визначення речень з однорідними членами. 2. Визначення речень із залежним придатком.	5	грудень
Тема 10. Семантичний	самостійна	1, 2, 3, 5,	опрацювання	10	грудень

аналіз речення. Поняття поверхневої та глибинної структури. Тематична організація речень. Проблеми прагматичного синтаксису.	робота	8, 9, 21, 22, 23	відповідних джерел перегляд презентації 5 год (самост. роб.) Проблемні завдання: 1. Глибинні відмінки Чарльза Філлмора. 2. Проблема виокремлення прагматичних типів речень.	
--	--------	------------------	--	--

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p>Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті.</p> <p>Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за виконання практичних завдань, підсумкове тестування, самостійну роботу (модуль 1) та бали, отримані під час іспиту (модуль 2). Допуск до іспиту передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів).</p> <p>Студент, який не набрав 25 балів, до іспиту за відомістю №1 не допускається. У такому випадку до початку екзаменаційної сесії студент користується повторним правом отримати допуск на складання іспиту за відомістю №2 на консультаціях викладача (перескладання пропущених тем, виконання індивідуальних завдань).</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Передбачене одне письмове підсумкове тестування, яке охоплює 20 завдань, з них кожне оцінюється по одному балу (максимальна кількість балів – 10).</p> <p>Зразок підсумкової контрольної роботи (тесту)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. What was the first Latin grammar in English <ol style="list-style-type: none"> a) William Lily's grammar b) H. Sweet's grammar c) Ben Johnson's grammar 2. A morph is the smallest meaningful succession of <ol style="list-style-type: none"> a) morphemes b) allomorphs c) phonemes 3. The aim of Structural Grammar is <ol style="list-style-type: none"> a) to find out the mechanism which accounts for the generation of the variety of sentences of a language b) to provide a formal device needed for the theoretical description of an utterance c) to treat the problems of the language structure 4. H. Sweet made his classification of parts of speech on the basis of

	<p>a) morphological principle b) syntactical principle c) morphological and functional principles</p> <p>5. Abstract nouns have much in common with a) countable nouns b) uncountable nouns c) concrete nouns</p> <p>6. The Noun has the grammatical categories of a) case and gender b) number and case c) person and number</p> <p>7. What theory claims that the case depends upon the position of the noun in the sentence? a) the theory of positional cases b) the theory of prepositional cases c) the postpositional theory</p> <p>8. According to their meaning verbs may be divided into a) transitive and intransitive b) notional and semi-notional c) subjective and objective</p> <p>9. Prof. Ilyish singles out a) two tenses: Present and Past b) three tenses: Present, Past and Future c) four tense-aspect forms: Indefinite, Continuous, Perfect, Perfect Continuous .....</p> <p>19. Compound sentences are such polypredicative units the clauses of which are joined a) by coordination b) by subordination c) asyndetically</p> <p>20. What relations can be observed between the parts of the sentence: "The windows were open, for it was hot" a) coordination b) subordination c) adversative</p>
Практичні заняття	Оцінюється відвідуваність усіх 5 занять упродовж семестру за 5-бальною шкалою. Максимальна кількість 35 балів розраховується як середнє арифметичне усіх занять з ваговим коефіцієнтом 7.
Умови допуску до підсумкового контролю	При виставленні допуску до іспиту (максимум 50 балів) враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на поточному опитуванні під час контактних (аудиторних) годин, при виконанні завдань для самостійної роботи, а також бали підсумкового тестування.
7. Політика курсу	
<p>Студент повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного, модульного та підсумкового контролю, дотримуватися правил академічної доброчесності.</p> <p>При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнень на заняття; користування мобільним</p>	

телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування та виконання письмових завдань; списування та плагіат, а також результати відпрацювання з поважної причини пропущених занять.

На консультаціях викладача студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до практичних занять і письмової роботи.

8. Рекомендована література

1. Иванова И.П., Бурлакова В.В., Почепцов Г.Г. Теоретическая грамматика современного английского языка. Москва: Высш. школа, 1981.
2. Блох М.Я. Теоретическая грамматика английского языка. Москва: Высш. школа, 1983.
3. Rayevska N.M. Modern English Grammar. K.: Higher School, 1976.
4. Quirk R., Greenbaum S., Leech J., Svartvik J. A University Grammar of English. M.: Higher School, 1982.
5. Иофик Л.Л., Чахоян Л.П., Поспелова А.Г. Хрестоматия по теоретической грамматике английского языка. Ленинград: Просвещение, 1981.
6. Khaimovich B.S., Rogovskaya V.I. A Course in English Grammar. Москва: Высш. школа, 1976.
7. Malikova O.V. Modern English Grammar. General theoretical and pragmatic aspects. K: Publishing house "Kyiv University", 2005.
8. Alexeyeva I. Theoretical Grammar Course of Modern English. Вінниця: Нова Книга, 2007.
9. Collins P. and Hollo C. English Grammar. An introduction. Second edition. Palgrave Macmillan, 2010.
10. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of Language. Cambridge University Press, 1987.
11. Вейхман Г.А. Новое в грамматике современного английского языка. Москва ООО «Издательство Астрель», 2002.
12. Вейхман Г.А. Новый взгляд на синтаксис английского языка. Москва: ООО «Издательство Астрель», 2002.
13. Гуревич В.В. Теоретическая грамматика английского языка. М.: Флинта: Наука, 2004.
14. Гордон Е.М., Крылова И.П. Грамматика современного английского языка. Москва: Высш. школа, 1986.
15. Почепцов Г.Г. Конструктивный анализ структуры предложения. Київ: Вища школа, 1971.
16. Харитонов І.А. Теоретична граматика сучасної англійської мови. Тернопіль: Навчальна книга, 2007.
17. Хорнби А.С. Конструкции и обороты английского языка / Пер. с англ. Москва: ТОО «Новина», 1996.
18. Booij G. The Grammar of Words. An Introduction to Linguistic Morphology. Oxford University Press, 2007.
19. Huddleston R. English Grammar: An Outline. CUP, 1988.
- Plag I., Braun M. et al. Introduction to Linguistics. Second revised edition. Mouton de Gruyter, 2009.
20. Yule G. The Study of Language. Fourth ed. Cambridge University Press, 2010.
21. [English Grammar Theory Tests](http://englishteststore.net) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://englishteststore.net>
22. Glossary of grammatical terms used in English Grammar: Theory and Use (2nd edition) by Hilde Hasselgård, Per Lysvag, Stig Johansson [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://folk.uio.no/hasselg/terms.html>
23. Theoretical Grammar by [Richard Nordquist](http://www.thoughtco.com/theoretical-grammar-1692541) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.thoughtco.com/theoretical-grammar-1692541>

Викладач Бистров Я.В.